Bezoek 4 Europarl. Oost-Timor
16/17 of 17/18 aug. 1988

Verslag telefoongesprek met Beate Weber 22.8.1988.

De vier Europarlementariërs maken een verslag van hun reis dat inmiddels aangeboden is aan Ministerie van Buitenlandse Zaken van Indonesië, de Financial Times en France Press. Verder heeft een journalist van AFP een telex bericht gemaakt en schijnt een bericht geplaatst te zijn in een Signaporese krant.
Het is de bedoeling dat het rapport ook aangeboden wordt aan verschillende kommissies van het Europees Parlement. Beate Weber gaat proberen Ien van den Heuvel ervan te overtuigen haar verslag aan te houden: dat zou beteken dat het niet in september in stemming komt. Dit, zo vertelt Beate Weber, omdat het beter is dat de bevindingen van de 4 Europarlementariërs eerst in verschillende kommissies besproken worden.
Zij is persoonlijk van mening dat de Timorezen er voor zullen kiezen niet geheel los van Indonesië te komen, maar zich uit zullen spreken voor meer autonomie. Ik ga hier tegen in en zeg dat het Fretilin en UDT een dergelijk voorstel van een autonome regio (van Indonesië) nooit zullen aksepteren.
Beate is van mening dat er een soort volksreferendum op OT georganiseerd zal moeten worden, waarin de bevolking zich uit kan spreken. De UN, EG, Portugal en Indonesië zouden bij de voorbereidingen van een dergelijk referendum betrokken moeten worden Ik vraag haar hoe het zit met de vertegenwoordiging van Timorezen zelf bij dergelijk voorbereidingen. Zij vindt dat met name het EP hiervoor zou moeten pleiten. Zelfbeschikking, zo blijkt uit het gesprek, is zeker niet primair voor Beate Weber. Is het onnozelheid, politieke onwil of een geobsedeerdheid met 'indigenous people'?
Ze geeft toe dat de verkiezingen gehouden op OT schijnverkiezingen waren. "Inderdaad, de bevolking kon niet anders dat zich voor Indonesië uitspreken, of zich onthouden van stemming".
Maar ze ziet een soort referendum onder toezicht van de VN nog altijd tot één van de mogelijkheden behoren.
Mocht het Beate Weber en de andere drie Europarlementariërs lukken om het rapport van Ien van den Heuvel tegen te houden, dan is dat precies waar de Indonesische regering op uit was.

Beate Weber (Duitsland) SPD TL2947
Guy Geunmeur -2- (Frankrijk - Gaullist)
Brian Cassidy (Engeland - Conservatief)

Aanbevelingen die gedaan zijn:

(1) terugtrekking van de Indonesische speciale troepenmachten uit Oost Timor. Idee/redenering hierachter: als er inderdaad geen sprake meer is van oorlog/verzet, als met andere woorden de situatie rustig en onder kontrole is, dan zijn die speciale troepenmachten (Red Barets) ook niet meer nodig.

(2) there must be arranged a Comittee (UN, EG, Portugal, Indonesië) which will discusse the future status of ET.

(3) East Timor must be opened up for everybody. Argumentatie die gegeven is: als jullie de wereld willen doen geloven dat de Timorezen tevreden zijn met hun status van 27e provincie, dan is het belangrijk dat het opengesteld wordt.

Hierover (het blijkt een gevoelig punt te zijn) is veel gediskussieerd. De begeleider van het Ministerie van Buitenlandse Zaken bracht tegen het voorstel in dat dit de Indonesische overheid teveel geld zou kosten (dat is onderuit gehaald). Ten tweede werd gesteld dat de Indonesische overheid verantwoordelijk gesteld zou worden voor 'casualties' veroorzaakt door Fretilin in de bergen. Hiertegen brachten de Europarlementariërs in dat reizen de verantwoordelijkheid van personen zelf was.

Volgens Beate Weber is met name Benny Moerdani, Minister van Defensie, tegen het 'openen' van Oost-Timor, maar zo stelt zij Suharto en met name de gouverneur van Oost-Timor, Mario Carrascalao zijn hier wel voor. Opnieuw geldt: "if the Indonesians are interested in getting a world opinion about East Timor, they should open it up."

Wat aantekeningen over de reis zelf:

Volgens Beate Weber was het duidelijk dat Benny Moerdani er tegen was dat zij naar het oosten af zouden reizen. De 'delegatie' heeft er echter op gestaan 1 dag in het binnenland rond te mogen reizen

Daarvoor werd een militaire helicopter ter beschikking gesteld die het gezelschap in bijzijn van militairen en Buitenlandse Zaken naar Viqueque zou brengen. Door de Indonesiërs werd voorgesteld een speciaal dorp aan te doen. Daar werd in toegegeven. Eenmaal in de helicopter, inmiddels voorzien van een kaart die volgens de Indonesiërs eerst niet bleek te bestaan, bleek echter in het geheel niet op Viqueque gevlogen te worden. Beate,

goed in het lezen van kaarten, bracht dit naar voren. Er ontstond een enorme diskussie in de helicopter en tot ieders verbazing werd teruggevlogen naar Dili. De 4 Europarlementariërs hebben toen afgesproken zich uit elk programma terug te trekken indien ze niet naar het oosten af konden reizen. Hiertegen werd ingebracht dat de wolken spoedig langs de bergen af zouden dalen en dat het dus niet mogelijk was om te vliegen. Het bleef echter onbewolkt. Toen bleek de helicopter het begeven te hebben, een veel gebruikt argument bij oost-reislustige gasten. Na veel gepraat over en weer werd toch met dezelfde helicopter de reis naar Viqueque ondernomen. Daar geland, bleek de bevolking niet veel van het gezelschap, de militaire helicopter en de aanwezige militaire begeleiding te moeten hebben, aldus Beate Weber. "het was duidelijk dat de mensen onder sterke psychologische druk stonden. Niet dat je de angst van hun gezichten af kon lezen, eigenlijk was er niets van hun gezichten te lezen." In Viqueque werden militaire gebouwen bezocht, en aldus de delegatie het was duidelijk dat hier veel speciale eenheden (Rode Baretten) gestationeerd waren. Op de vraag waarom dit nodig was, als er toch geen sprake was van Fretilin aktiviteiten, kwamen geen duidelijke antwoorden. De Indonesiërs bleven volhouden dat alles in de omgeving rustig was.

Volgens Beate Weber was het een stuk beter gesteld met de psychologische gesteldheid van de inwoners van een klein dorp in de heuvels bij Baucau. "De bevolking liep uit, was benieuwd en nieuwsgierig, ondanks de landing met een militaire helicopter. Het was duidelijk dat in dit gebied geen sprake was van regelmatige militaire konfrontaties."

De volgende pleisterplaats was Baucau en eenmaal geland op Baucau airport, bleek Beate Weber een verrassingsverzoek in petto te hebben. Ingestemd werd met een bezoek aan de plaatselijke markt, maar verder wilde de delegatie naar het voormalige Hotel Flamboyant, in de afgelopen jaren bekend geworden als plaats waar militairen naar hartelust verdachten, gevangenen en guerilla's aan niet mistezverstane verhoren onderwierpen en nog steeds onderwerpen. Talloze mensen zijn uit het gebouw niet teruggekeerd, verdwenen in de nacht, of houden hun mond nadat na de verhoren, ook familieleden zijn bedreigd.

Beatie: "het was duidelijk dat mijn verzoek niet in goede aarde viel. Opnieuw werd er een hoop heen en weer gepraat en uiteindelijk werd er toegestemd, maar niet voordat er een Indonesiër op een motor vertrokken was. Na enige tijd op de markt werden we naar het bruchte 'hotel' gebracht. Ik vind het moeilijk onder woorden te brengen. Het was een sinistere plek, zo één die je de adem benemd. Lange gangen met kamertjes. Mensen wel en niet in militair uniform. De vraag wat we er eigenlijk kwamen doen.Uiteindelijk zagen we in één van de twee bijgebouwen een familie en op onze vraag wat die daar deden werd geantwoord dat ze meededen aan een programma voor de opbouw en ontwikkeling van Oost Timor. De hele plaats benauwde me. De Indonesiërs waren inmiddels wat pissig geworden en toen we de familie zagen was het duidelijk dat iedereen geinstrueerd werd z'n mond te houden en dat het voldoende was. We moesten terug naar Dli omdat het anders te laat zou worden".

Terug in Dili zijn er een hoop vragen gesteld over de werkelijke funktie van Hotel Flamboyant. Aan de gouverneur van Oost Timor, Mario Carrascalao en aan Bisschop Belo, beiden bekend om hun welwillende houding ten opzichte van de Oosttimorese bevolking. Maar ook de militairen werden weer onder vuurgenuur genomen. Dat resulteerde uiteindelijk in het tevoorschijn komen van het militaire boek waarin de 'berechte zaken' staan vermeld. De delegatie bleef aandringen op het laatste voorval waarin een militair zou zijn berecht voor 'maltreatment' van een Timorese burger. Uiteindelijk werd bekend dat dat soort zaken voorkwamen De vraag blijft echter hoeveel zaken niet in dit boek vermeld staan, nog afgezien van het aantal showprocessen dat gevoerd is. (zie Tapol bulletin) De gouverneur en bisschop bekennen ook dat dit soort zaken voorkomen en volgens hen is het probleem dat de schuldige militairen nog steeds te lichte straffen krijgen. Aan het adres van beide personen melden zich, zo lieten zij weten, zich regelmatig Timorese burgers die hun beklag doen over de wijze waarop zij door de Indonesiërs behandeld worden.

Beate Weber merkt op dat er toch wel veel gebeurd is in Oost Timor: er zijn meer scholen, betere wegen en er gebeurt aanzienlijk meer op het gebied van de gezondheidszorg. Vraag is echter of de delegatie zich realiseert dat de scholen uit de grond gestampt zijn, omdat Indonesië zijn hoop voor daadwerkelijke integratie op de jeugd verstigt. Al het onderwijs wordt in Bahasa Indonesia gegeven. En de toegestane 'tribale dansen', zoals Beate Weber stelt, zijn dan ook een flauw aftreksel van wat een 'nationale kultuur' kan zijn. De Indonesische regering schuift 'etnische en tribale konflikten' maar al te graag naar voren, wanneer ze probeert te verdoezelen dat het Oost Timor in 1975 door een buitenlandse mogendheid werd bezet. Het verzet op Oost-Timor tegen de Indonesische bezetting is niet terug te leiden tot het bestaan van etnische konflikten tussen Timorezen onderling en het op mogen voeren van 'tribale dansen' is zeker geen uitingsvorm van de vrijheid om zelf een eigen toekomst te bepalen.

Beate werd verder in haar hotel in Jakarta benaderd door Oosttimorese studenten, die haar een rapport gaven. Uit dit rapport, geschreven door studenten die de laatste twee jaar steeds meer onder druk worden gezet door de Indonesische inlichtingendienst maakt zij op dat het Fretilin op geen enkele wijze bereid zou zijn te onderhandelen. Dat is klinkklare nonsens. Op de eerste plaats wachten in Jakarta, 4 Oosttimorese studenten al meer dan een jaar op een uitreisvisum, wat de Indonesische overheid hen niet wenst te verstrekken.

Vorig jaar werd door de dood van een Oosttimorese student duidelijk dat het niet de bedoeling is dat deze studenten zich kritisch uitlaten over de Indonesische bezetting. Timoreze studenten op Bali werden lastig gevallen met huiszoekingen en onder druk gezet.

Op de tweede plaats is het Fretilin best bereid te onderhandelen, maar dan wel op eigen voorwaarden. Eind vorig jaar werd een speciale troepenmacht naar Timor verscheept om de leider van het verzet, Xanana, dood dan wel levend in handen te krijgen.

En het is dan ook niet verwonderlijk, dat zelfs de plaats van eventuele onderhandelingen op zich al een hoeveelheid onderhandelingen vereist. Op de tweede plaats wenst het Fretilin te onderhandelen over de onafhankelijkheid en zelfbeschikking van Oost-Timor en dat is nou juist waar de Indonesiërs niet over wensen te praten.

Volgens de Indonesische overheid zijn er nog 200 mensen die de bergen in het binnenland van Oost-Timor onveilig proberen te maken, die de orde verstoren en die alles zijn behalve vrijheidsstrijders. Het Fretilin weet beter. Het verzet tegen de Indonesische bezetting en de roep om onafhankelijkheid en zelfbeschikking is de laatste jaren alleen maar toegenomen. Wat zich in gewapende konfrontaties uit, is slechts een druppel op een gloeiende plaats van een groeiend 'passief' verzet.

Of dat Beate Weber en haar drie kollega's tijdens het zeer korte twee-dagelijks bezoek is duidelijk geworden, blijft een vraag.

INFORMATIE JAN HELKES 22.8.1988

Heeft gebeld met Eversdijk (CDA). Die blijkbaar toch meegegaan te zijn, omdat "er nog een plaats over was". Hij heeft Oost-Timor echter niet bezocht (wel West-Timor), maar wel de diskussies en gesprekken meegemaakt die tussen de overige vier zijn gevoerd.

Volgens hem zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

- Oost Timor moet open worden
- de speciale troepen moeten zich terug trekken
- er moet een kommissie van wijze mannen komen (b.v. EP + VN) die zich gaat buigen over de toekomstige status van OT
- De Portugezen moeten diplomatieke betrekkingen met Indonesië aangaan
- Het Portugese Parlement heeft volgens de Indonesische regering de uitnodiging aan hun adres aanvaardt. Over de voorgaanden zou in New York onderhandeld worden
- Oost Timor moet dezelfde status als andere provincies krijgen